

З ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК: МІЖНАРОДНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОЕКТ «BIBLIOTHECA UNIVERSALIS»

Становлення інформаційного суспільства створило умови для трансформації бібліотечних установ в системоутворювальну ланку інформаційної сфери. Засвоєння бібліотеками інтернет-технологій, вивчення інформаційних потреб користувачів у мережі Інтернет дозволило бібліотекам запровадити нову форму інформаційної діяльності – обслуговування віддалених користувачів. Важлива роль у цьому процесі належить електронним бібліотекам. Вражаючим прикладом поцифрування книжкових текстів можна вважати глобальний пілотний проєкт G7 (Великої сімки) – «Bibliotheca Universalis». Це один з одинадцяти проєктів, прийнятих розвиненими країнами (G7).

Основним завданням проєкту «Bibliotheca Universalis» є надання доступу до світової культурної спадщини, що переведена бібліотеками в електронну форму.

Проєкт було започатковано у 1994 р. На зустрічі країн «Великої сімки» в Неаполі в липні 1994 р. було акцентовано увагу на необхідності підтримки та розвитку проєктів просування до світового інформаційного суспільства. Наступним кроком стало визначення членами G7 спільно з Європейською Комісією на Конференції міністрів (яка відбулася в Брюсселі 25–26 березня 1995 р.) проєктів подальшого міжнародного співробітництва в напрямку демонстрації можливостей та стимулювання розвитку інформаційного суспільства. Очікувалося, що результати спільної роботи в цій сфері зроблять помітний внесок у розвиток інформаційного суспільства і зможуть продемонструвати його потенціал у справі підвищення добробуту всіх громадян.

Ключовими завданнями у розгортанні пілотного проєкту «Bibliotheca Universalis» для інформаційного суспільства стали: підтримка цілей міжнародного консенсусу на загальних принципах, що визначають доступ до мереж, і функціональної сумісності використовуваних програмних засобів; розробка основ ефективних форм кооперації країн G7 для створення якоїсь критичної маси, достатньої для переходу співпраці на світовий рівень; створення сприятливих можливостей для обміну інформацією, сприяння становленню інформаційного суспільства; виявлення та відбір проєктів, які можна взяти в якості прикладів, що мають відчутну і сприйнятну роль у соціальному, економічному і культурному просуванні, і які продемонстрували б широкий публіці потенціал інформаційного суспільства; виявлення перешкод на шляху реалізації практичних додатків, службовців становленню інформаційного суспільства; допомога у формуванні секторів ринку для новостворюваних продуктів і послуг.

Засновниками проєкту стали:

- Національна бібліотека Франції та Міністерство культури і комунікацій Франції (головні організації);
- Національна парламентська бібліотека Японії (головна організація);

- Бібліотека Конгресу США, Національна бібліотека Канади;
- Державна фонотека Італії;
- Національна бібліотека Німеччини;
- Британська бібліотека.

Мета полягала в тому, щоб використовувати існуючі національні програми оцифровки і сформувати велику розподілену віртуальну колекцію наукових знань та забезпечити її доступність користувачам через всесвітні мережі телекомунікацій. Передбачалося, що таким чином буде просунуто міжнародне співробітництво у напрямі організації світової електронної бібліотечної системи.

Реалізація проекту дозволила відпрацювати технологію високопродуктивної оцифровки, підтримати розробку і прийняття світових стандартів. Крім цього, робота над проектом дозволила продемонструвати, яким чином інтегрована технологія оцифровки сприяє довготривалому збереженню матеріалу, а також дає можливість негайного доступу до електронних ресурсів.

Серед очікуваних результатів відзначимо також стимулювання ефективного користування культурними та науковими ресурсами, розробку дружніх користувачеві засобів пошуку необхідної інформації. Проект спрямований на обслуговування широкої аудиторії, дослідників, науковців та студентів. Використані мережеві архітектури системи, що базуються на розподілених серверах і загальному для всіх інтерфейсі пошуку і засобів навігації, а також існуючі стандарти, що стосуються обробки та оцифровки тексту, зображення, звуку і стандарти телекомунікаційних протоколів.

Перша загальна зустріч за проектом відбулася в травні 1995 р. у Національній бібліотеці Франції в Парижі; на ній були уточнені завдання і прийнятий план роботи на 1996 р. Серед основних труднощів, з якими зустрілися учасники проекту, виявилось фінансування, оскільки до цього моменту партнери покладалися на власні ресурси і ніякого додаткового фінансування не було. У травні 1996 р. на Конференції G7 в Мідренде (Південно-Африканська республіка) «Інформаційне суспільство та розвиток» був представлений прототип, створений за темою «Африка: культура і цивілізація». Учасникам конференції було продемонстровано інтерактивний режим і зручний доступ до віртуальних і розподілених цифрових колекцій (зразки тексту, зображень і звуку з африканської тематики); показаний ефективний спосіб передачі знання в інтересах користувача.

У 1997 р. партнери з проекту підготували огляд – дуже докладний розгляд існуючих програм оцифровки як в бібліотеках, так і на національному рівні. Крім опису змісту самих колекцій було розглянуто політичні, технологічні та правові питання. До проекту «*Bibliotheca Universalis*» приєдналися установи, що мали власні масштабні програми оцифровки, з країн, що не входять в G7: національні бібліотеки Швейцарії, Португалії, Іспанії, Королівська бібліотека Альберта I (Бельгія), Національна бібліотека Чеської Республіки; спостерігачем запрошена ЮНЕСКО. В огляді детально описані існуючі та заплановані на найближче майбутнє проекти оцифровки в організаціях-учасниках: «Пам'ять Америки» (Бібліотека Конгресу США); Програма цифрової бібліотеки (Британська бібліотека); Німецька бібліотека – 1 000 книг, оцифровка журналів німецької еміграції, дисертації онлайн, урядова інформація; програма оцифровки в Національній бібліотеці

Канади; Проект Парламентської бібліотеки Японії «Робоче керівництво по створенню цифрової бібліотеки» – цифрова бібліотека дитячої літератури, книги, опубліковані в епоху Мейдзі; «Меморія хіспанік» (Національна бібліотека Іспанії); «Пам'ять світу» (Національна бібліотека Чеської Республіки); «План на 1999–2000» (Королівська бібліотека Нідерландів); «Галліка» – проект оцифровки Національної бібліотеки Франції.

На останній зустрічі за проектом «Bibliotheca Universalis», яка відбулася в рамках конференції в Копенгагені в 1997 р, після обговорення різних підходів прийняті такі рішення: обмін інформацією за програмами оцифровки: для полегшення обміну інформацією між партнерами про хід виконання програм оцифровки було вирішено створити спеціальні сторінки на сервері Європейських національних бібліотек ГАБРИЕЛЬ (web-site GABRIEL, адреса в Інтернет www.konbib.Nl/gabriel); вибір загальної тематики для проекту «Bibliotheca Universalis»; доступ до електронних документів.

Отже, проект «Bibliotheca Universalis» зумів викликати інтерес і мобілізувати багатьох ключових представників бібліотечної спільноти, допоміг з'єднати їхні зусилля на глобальному рівні, що життєво важливо для успіху інформаційного суспільства. Очевидна і необхідність подальшого вдосконалення міжнародного співробітництва у справі створення електронних бібліотек.

Список використаних джерел

1. Bibliotheca universalis – G7 Information Society [Electronic Sources]. – Available from: <http://www.culture.gouv.fr/g7/index.html> (дата звернення: 01.05.2017).
2. Zillhardt S. Bibliotheca Universalis – G7 Project on Electronic Libraries [Electronic Sources]. – Available from: https://www.ercim.eu/publication/Ercim_News/enw27/zillhardt.html (дата звернення: 01.05.2017).

*Чередник Л. А., канд. філол. наук, доцент
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка*

ІНТЕРНЕТ-ЛІТЕРАТУРА ЯК ФЕНОМЕН ХХІ СТОЛІТТЯ

Відома українська письменниця Ліна Костенко у романі «Записки українського самашедшого» так писала про наших сучасників: «Ми птиці інформаційного простору» [3, с. 224]. Дійсно, Інтернет настільки глибоко увійшов як у життя суспільства, так і окремої особистості, що уявити існування без нього вже просто неможливо. У зв'язку з цим процеси масової комунікації потрапляють у широке поле досліджень представників різних галузей наук, зокрема таких відомих учених, як М. Маклюєна, Е. Тоффлера, Д. Данієльса, Л. Петрова, Г. Почепцова. В. Різуна А. Птушенка, Н. Степанюк, Е. Хухтамо та інших.

Сучасна комунікація проявляється як один з найважливіших і фундаментальних компонентів у системі глибинних зв'язків людини з природою, культурою